

Wojciech Woźniak, *Państwo, które działa.*

O fińskich politykach publicznych,

Łódź: Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, 2022, 178 ss.

Finlandia, uważana na początku XX wieku za mały kraj agrarny i półperyferyjny, weszła w XXI wiek jako państwo uprzemysłowione, którego poziom życia uplasował je w pierwszej dwudziestce na świecie. Co stanowi podstawę sukcesu kraju, którego największym bogactwem naturalnym są lasy? Wojciech Woźniak podjął próbę odpowiedzi na to pytanie w swojej książce *Państwo, które działa. O fińskich politykach publicznych*.

Szczególne znaczenie w zakresie funkcjonalności autor przypisuje roli państwa jako aktywnego podmiotu, który „reaguje, planuje, organizuje, wdraża i ewaluje różne rozwiązania w obszarach wybranych polityk publicznych” (Woźniak 2022: 11).

W swojej pracy Woźniak porusza temat elementów fińskich polityk publicznych, wprowadzając w poszczególne części poprzez zagłębienie się w ich uwarunkowania historyczne i kulturowe. Cechuje go przy tym podejście interdyscyplinarne, skoncentrowane na polityce wewnętrznej. Pokazuje, jak dana polityka na fińskim gruncie wyrasta, przekształca się, reagując na potrzeby danej społeczności i gospodarki, wzbogaca oraz utrwała, pozostając przy tym na tyle elastyczna, by móc dostosować się do sytuacji.

Szczególne zainteresowanie Woźniak koncentruje na procesach endemicznych zachodzących wewnątrz fińskiego państwa i w postawie zwykłych Finów jako członków wspólnoty. Nie ucieka jednak od analizy czynników egzogennych, które mają wpływ na aktywność państwa i jego obywateli. Znajdziemy więc w książce takie elementy, jak: relacje między podmiotami, ich organizację, postawę członków wspólnoty. Ważne staną się tu ramy, formy i struktury działania.

Woźniak dobrobyt państwa opiera na trzech fundamentach społecznych – orientacji na konsensus i negocjacjach, zaufaniu do nauki i wiedzy eksperckiej oraz wierze w skuteczność i sprawstwo państwa.

Za najważniejsze podstawy fińskiego państwa, bez których instytucja ta nie funkcjonuje, przyjmuje wysokie zaufanie społeczne i współpracę. Woźniak pokazuje Finlandię jako kraj zbudowany w oparciu o wspólnotę narodową, który dużo wysiłku włożył w budowanie stabilnego i spójnego społeczeństwa; miejsce pewnych dualizmów, gdzie z jednej strony istniała ogromna homogeniczność, z drugiej dążenie fińskich elit do przynależności do świata zachodniego. Państwo liberalne, a jednocześnie nacjonalistyczne. Jeśli chodzi o ostatnią kwestię, autor porusza w swojej pracy takie tematy, jak ruchy fennomańskie czy fenomen partii Prawdziwi Finowie.

Analizując czynniki, które umożliwiły Finlandii przyspieszenie gospodarki, znajduje najważniejszy z nich w reparacjach powojennych, stwarzających konieczność

pobudzenia gospodarki przemysłowej, zaś powstanie nordyckiego państwa opiekuńczego przypisuje roli polityki Urho Kekkonena.

Sporo miejsca poświęca fińskiemu systemowi edukacji, jednej z kluczowych marek kraju, dzięki któremu fińska gospodarka obrała kierunek poszukiwania i wykorzystywania nowych technologii komunikacyjnych. Politykę edukacyjną przedstawia jako narzędzie wprowadzające egalitarność i umożliwiające równy awans społeczny osobom pochodzącym z różnych grup społecznych, przy czym awans ten dotyczy nie tylko jednostek, ale całej fińskiej gospodarki.

W swojej książce porusza kwestię modelu partnerstwa opartego na współpracy instytucji publicznych z firmami prywatnymi, narodowego systemu innowacji, którego celem było wsparcie polityki przemysłowej, publicznego planowania i efektywnie działających instytucji państwa.

Dowodzi, iż fińska polityka publiczna wykazuje się znaczną elastycznością i umiejętnością adaptacji do zmieniających się wyzwań. Te wyzwania przedstawia jako impuls do zastąpienia gospodarki przemysłowej gospodarką opartą na wiedzy, w czym wiodącą rolę odgrywa fińska Nokia. Nie bez znaczenia dla tego procesu pozostaje również strategia budowy klastrów przemysłowych i obustronny transfer między światem polityki a nauki.

Woźniak porusza temat roli bibliotek, które stanowią nieodzowny element fińskiego krajobrazu kulturowego. Przypisuje im potencjał indywidualnego i zbiorowego awansu, stwarza z nich instrument budujący tożsamość narodową kraju.

Wydawać się może, że praca ta to panegiryk na temat fińskiej polityki. To wrażenie zmienia część poświęcona imigracji i demografii, układom zbiorowym w pracy, kwestii zdrowia publicznego oraz samobójstw, dowodząc, że autor nie ucieka przed trudnymi zagadnieniami i nie boi się wskazać wyzwań, jakie stoją w przyszłości przed fińskim społeczeństwem.

Na końcu pozycji znajdziemy rozdział poświęcony kwestii pandemii i roli, jaką zaufanie społeczne do fińskiego państwa odegrało w procesie wychodzenia z kryzysu.

W tym miejscu należy wspomnieć, że Woźniak pomija w książce niektóre działy polityk publicznych, jak na przykład kwestię polityki bezpieczeństwa fińskiego państwa czy politykę międzynarodową, traktując temat w pewien sposób wybiórczo.

Swoje badania i wnioski opiera na danych archiwalnych, statystykach, dokumentach, uzupełnionych wywiadami eksperckimi oraz danymi pochodzącymi z mediów. Trudno tu szukać dyskursu z autorami prac o odmiennych poglądach, przytoczone odwołania do wcześniejszych badań innych naukowców są bliskie tezom autora, jednak wykorzystana bibliografia jest dość bogata.

Dociekania naukowe są wzbogacone wspomnieniami osobistymi autora z pobytu w Finlandii i jego spostrzeżeniami socjologicznymi, wprowadzając do tekstu wątki autobiograficzne.

Praca ma bardzo spójną konstrukcję, tekst jest zrozumiały, a poruszane zagadnienia ciekawe, książkę czyta się więc z zainteresowaniem. Została podzielona na

adekwatne do poruszanego tematu, szczególnie dopracowane działy. Pozycja ta stanowi dobre źródło informacji o politykach publicznych Finlandii. Przy zainteresowaniu tematem warto tę wiedzę indywidualnie pogłębić.

Hanna Ruszczyńska
Independent scholar
<https://orcid.org/0000-0002-7707-8450>

Bibliografia

Woźniak. W. (2022). *Państwo, które działa. O fińskich politykach publicznych*. Łódź: Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego.